

A' ROMAI TSASZARI ES AP. KIRALYI FELSEG-
NEK KEGYELMES ENGEDELMÉVEL.

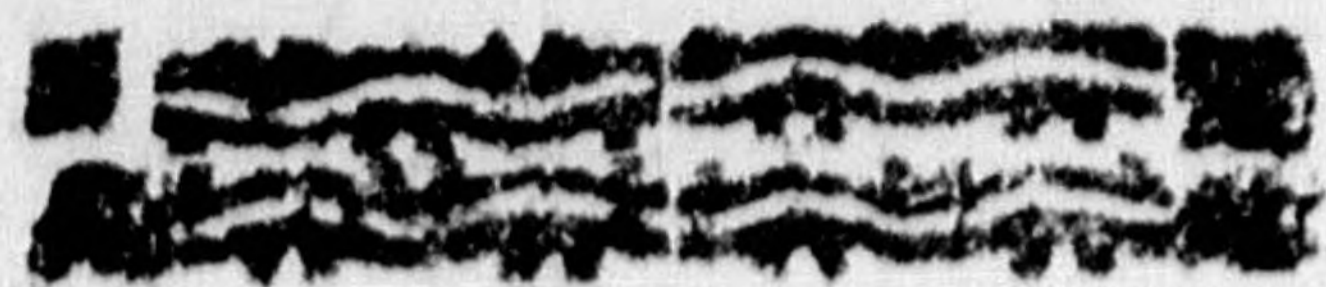
Indult BÉTSBŐL Kedden 8. Novemberben 1791.

Bels Tudósítások.

A' múlt Szombaton érkezék meg Bétsbe a' *Koloniai* választó Papi Fejedelem Fő Hertzeg *Maximilian*, ki mind addig Bétsben fog múlatni; mig a' mi Koronánk örökösének F. Hitveise *Ferentz* fő Hertzegné a' maga magzatját a' Világra hozván, a' Keresetséget véghez fogja vinni; és annak utánna *Josef* Fő Hertzegét viszi magával Német Országi *Coadjutornak*. A' Fő Hertzegné szülése órája nem mesz-lze lévén, már a' Közönséges-gyülekezetekben buz-gó könyörgések tartatnak szerentsés szüléséért. Hoz-za Isten szerentsésen a' mi Koronánk örökösét! tu-dom minden Hazáját és Királyát hiven szeretők, azt ohajják. — A' múlt Vasárnap egész szokott Udvari Pompával tartaték a' Sz. *István* Kereszties Rendjének nagy Incepe; mellyen a' N. Magyar K.

A a a a a

Tellörző

Testörző Sereg-is egész gálában tette a' maga szolgálataját; de a' nevezett *Rend* senkinek nem adatott, vélekedésünk felett. Kétség kívül a' bődög szülésnek napja leszzen azon öröm innep, mellyen ezek a' Keresztes Rendek és más Arany-kültsek is kiosztatnak. — Nem régiben olly F. Rendelés tétet közönségesse Hazánkban, hogy ennek utánna semmi némű pénz, vagy Bankó-tzedula a' Posták által ne küldettefsék, hanem tsak a' *Delisántzok* által. Ezen F. Rendelésnek vételével, a' *Bétsi Ts. Kir. Udvari fő Postá Hivatal* megmutatta ő Felségének, hogy az éppen lehetetlen, hogy az *Ujság* és *Staféta* pénzek a' Posták által ne küldettefsenek, és másképpen az *Erarium* is kárt és hátra maradáft szenvedne; mellyre ő Felsége azt méltóztatott Kegyelmesen rendelni, hogy az *Ujságért* és *Stafétáért* szálló pénzek a' Posták által küldettethetnek.

A' *Pesti Evangelico Augustána* vallásbéli 'Sinat, minek-utánna ezen Vallásnak Udvari Agense *Drozdik* Ur meg-halálozott vólna, maga tulajdon vallásbéli Udvari *Agenseül* választotta és meg erősítette már régtől fogva Udvar. Agens *Tek. Zsitkovszky István* Urat. Kiben egy jó szivű, tanúlt, fáradhatatlan, szorgalmatos, kegyes Urat talált-fel.

A' *Belgrádi Várat* Okt. 4 dikére már ki-üresítettük vala azért, hogy a' mi Szomszédjainknak által adhasuk; de a' *Niszfában* esett véres zenebona miatt tsak 24 dikben vehették által a' Törökök; melly azt okozta vala, hogy a' mi ezt őrző Katonáinknak ujj eleséget kellett oda költöztetni,

Közelebbről ezen F. Rendelés téteték közönségesse.

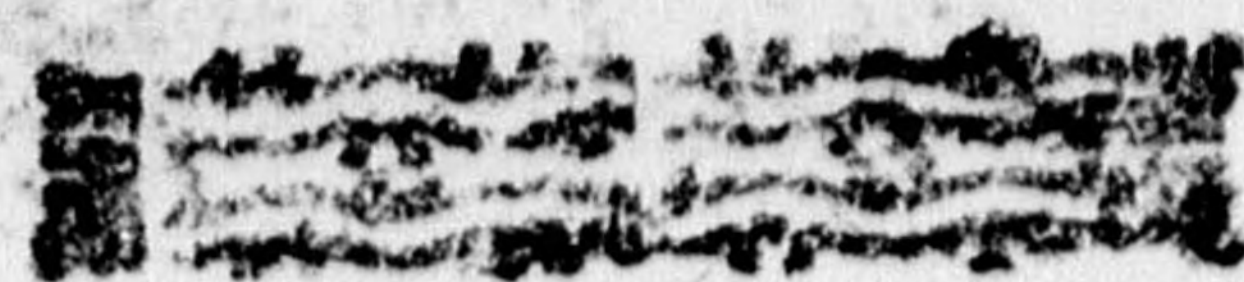
„Ő Felsége a' maga atyai szeretét, gondviselése alatt lévő minden Országaival egyenlő mértékben kívánván éreztetni, még az ő Felsége uralkodása előtt 1785-ben Mártz. 14 dikén költ, de Erdélyre és Magyar Országra ki nem terjedő, a' szabad tehettségnek edgyik Országból a' másikba való által viteléről szálló F. Királyi Kegyelmes Rendelést Erdélyre és a' Magyar Orzági Tartományokra is kiter-

terjeszteni méltóztatott. Ezen K. Rendelés szerint, a' Német, Tseh, vagy Gallitziai Tartományokból Magyar és Erdély Országra való által vitele a' nevezett szabad vagyonnak, (tehettségnek), nem lézen ennek utánna a' ki-vitelért Fejedelmi adó alá vettelve; valamint szintén Magyar és Erdély Országokban is közönségesen ki hirdettetett Rendelések által meg vagyon engedtetve ennek, innen a' Német, Tseh, és Gallitziai Tartományokba való hasonló szabad által vitele. A' mi a' Jobbágyi, vagy ehez hasonló tulajdonságu vagyont vagy tehettséget illeti, erre nézve minden tekintetben megmarad az említett 1785 dik K. Rendelésnek ereje. „

Tállyáról azt írják a' múlt hón' 31 dikén, hogy a' Szüret a' sok esőzések miatt igen későre halad, aszú - szőlő nincs, azonban közönséges bor elég lesz.

Szebenből ugy tudósíttatunk, hogy itt a' drágaság sokkal nagyobb azóta, mióta a' Kormány-szék *Kolosvárt* vagyon, hogy sem az előtt. *Kolosvárt* ellenben reménység felett óltsónak mondatik minden élésre tartozó dolog. — *Szebenben* nem régiben a' Városban fosztottanak meg egy Hadi-Tisztet a' pénzétől és órájától, éttzakának idején. — Valamint *Szeben* körül, ugy más részeiben is Erdélynek a' gonosztévő tolvajok sok károkat és gyilkosságokat kezdettenek tenni. — *Kolosvárt* nem régiben egymás hátáról ették meg egy néhány Lovak a' Halált; de bár meg emészthették volna!!

Gallitziából Tarnopolból ezt írják: „ Igazán és igen jól hirdette a' *Kurir*, hogy Sept. 9 dikén még *Oláh* Országban maradt hadi népünk első mozdulást tett ki felé; mert ezen a' napon indulának az *Erdödy* Húszárok is *Sklávoniba*, a *Gréfen*, most *Vé tsey* Sergét fel váltani, mely Gallitziába fog jöni. — A' *Barkó* Húszárok 41 napi szerentsés útozasok után Gallitziában a' régi szállásaikra szállottanak, hol a' fának ölét 7 for. 30 krajzáron fizetik. — A' Tsászár nevet viselő Húszárok a' *Khotzimi* Rájában maradnak mind addig, mig a' *Porta* és *Muiz-*

ka között békeféség léfzen. Köztünk [az a' hire, hogy *Khotzim* Várát nekünk adatni, vagy földig lerontatni kívánnya a' *Mufzka*. — — *Csernovitzbol* Okt. 23-dikán ezt írják, hogy a' 16-dikban meghólt *Hertzeg Potemkint Jász* Várofsában el-temették, 500-ezer *Rubla* kész pénzt találtak körülötte, melynek nagyobb része az *Armadián* fog ki-olztatni.

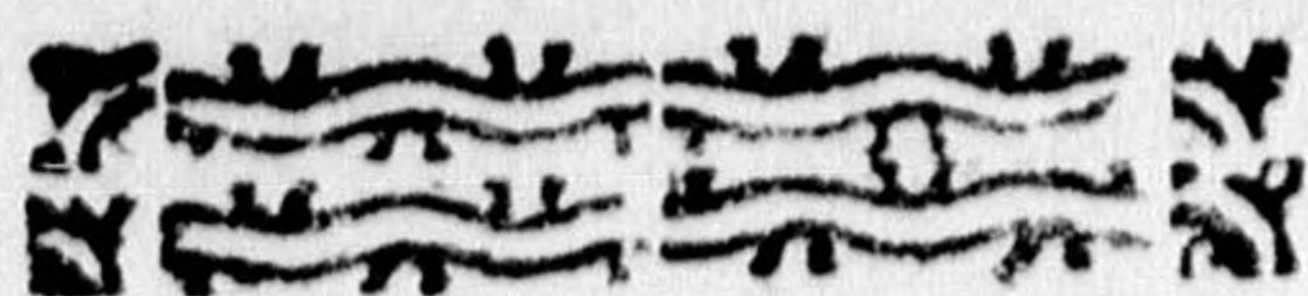
Minek-utánna ő Felsége a' *Kamerális* dolgoknak folyásait, melly eddig az *Udvari Politika Kan-* *tzeiláriákhoz* vala ragasztva, a' *Státusnak* hasznára és könnyebbségére jobbnak találta volna, hogy ez ettől el-szakasztásék; ennek ez utánni folytatására egy különös *Udvari Dicasteriumot* állított-fel, melly már az ugy nevezett *Szinger Strafszfe* utzában lévő *Bankó Házba* nem tsak bé-költözött, hanem a' múlt *Hétfőn* leg-előbb tanátsot-is tartott, ennek első *Prézese Gr. Chotek* Ur alatt. A' *Magyar és Erdély Országai Kamarára* tartozó *N. Tanáts* Urak-is *All-Prézes Gr. Májláth* Ur ő *Exja* alatt ezen *Tanáts* székhez tartoznak. — A' *Budai* *Levelek* azt írják, hogy ide-is tsak a' *Bétsben* lévő *Prézesek* várataknak vizsgálza, azonnal el-vállik a' *Kamara* a' *Confiliumtól* — 's más *Országokban*-is így léfzen.

Ezen szokása ellen, egy néhány napokig tartott havazása után, igen hamar bé-állott kemény tél méltó a' meg-jegyzésre. — Okt. 27. és 28-dikja között, egy 8 napokig tartott esőzés után, keményen kezdte hullani a' hó, melly azon egész nap hull vala. — 29-dikben nem külömben havazott, 31-dikben még jobban; de *Nov. 1.* napján olly kemény hideg széllel jöve, hogy ki ki *Januáriussal* álmodozik vala. *Auftriának* nagyobb részében két lábnyi mélységű hó hullott, és sok helyeken a' még el-nem végezett *Szüretet* félben szakasztotta. El-sőbbben igen egészségtelen nedves hidegek járanak, már most egy néhány napoktól fogva keményen meg-fagyott, és nem nehéz a' *Farkasbörbunda*.

Itt sokan igen erősen hirtelik egy új Státus Ministeriumnak és Status Directoriumnak fel-állítása-
tását, mellyel a' mostan fenn-álló Status Tanátstsa
öszve fogna foglaltatni, és a' melly a' Tartomá-
nyoknak 's foglalatosságoknak külömségeihez kép-
pest, külömb külömb Depártmánokra osztlanék-fel,
's hogy ennek leg felsőbb meg egyezése nélkül, sem-
mi más Dikasteriumok a' Finántzia dolgában vala-
melly költséget illető Rendelésnek ki-adását véghez
nem vihetnék.

Ő Felsége egy közelebb költ F. kéz-irása által
a' Törvényes és Politicum-béli tiszti helyeknek bé-
töltése iránt méltoztatott parantsolni, hogy ennek
utánna bé-foglalva a' Concipistákig, a' Tilttségek-
nek bé-töltésére, minek utánna t. i. az alkalmas és
jovasoltatott személyeknek nevei ő Felségének, ál-
tal adattanak, ezekre nézve az ő Felsége helyben
hagyása szükséges képpen meg-kivántalsák. Az a-
lább való Tisztek pedig mindenkor tsak a' Tanáts-
ban, a' Tanátososoknak nagyobb meg-egyező szá-
mok szerint valóztatván, ezek iránt annak utánna,
minekutánna már az üres helyek bé-töltetnek, tsupán
tsak jelentést léfzen szükséges az Udvarnál tenni.

Avénióban a' leg-kegyetlenebb öldöklő Angyal,
a' vak buzgóság, ismét kezdi véres fegyverét szerte
széllyel hordozni. A' nép buzog, és öl. Közelebb-
ről a' maga ugy nevezett Szerentsés Revoluziójá-
nak szerzőjét és végre hajtóját, a' *Mária* sz. képe e-
lőtt késekkel való szurdolások és vagdalások által,
a' leg-kinosabb módon végezte ki e' Világból. Ez-
zel tsak ezen Sz. Szüzet akarta meg-engefztelni: —
mert el-hitettetett vólt már előre, hogy vér göny-
vek tsepegnek szemeiből.

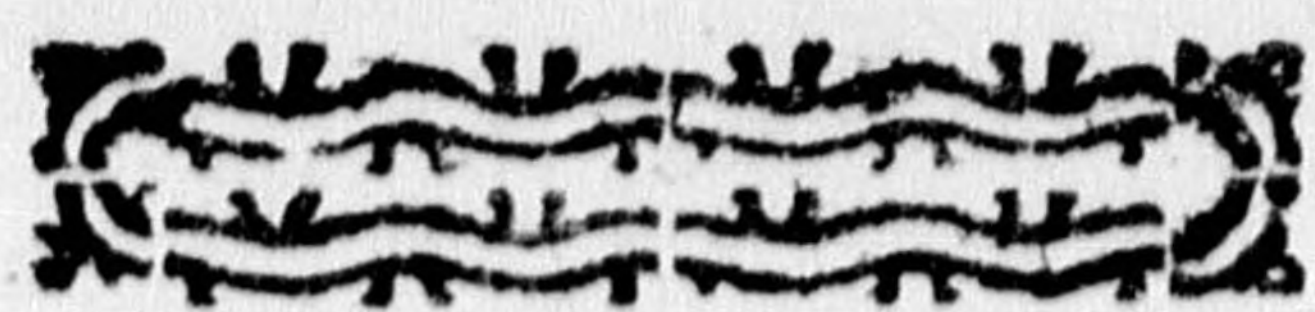
Gróf *Pálffy* Károly Ur ö Exc. jának öregebbik fia *Pálffy* Josef Ur ö Nga, most járja *Europát*. — A' Bétsben lévő Frantzia Követ oly gazdag vendégségeket adott a' múlt héten, mint hajdon a' Zeebona előtt.

Néhai Gr. *Károlyi* Antal ö Kegyelmeisége Testamentoma ezekben a' napokban nyitattott fel, Tárnok Mester *Végh* Péter ö Exc. ja által. Ezen Testamentomnak azon tikkellyét, melly Gróf *Károlyi* Josef ö Ngát tárgyazza, közlöttük már ez előtt: most közöllyük, a' böldegült jó Méltóságnak következendő Hagyasait:

Bétsi Érsek Gr. *Migazzi* Kárdinális ö Eminentiájának hagyott egy drága smaragdos gyűrüt, mellyet a' Kir. Ns Magyar Testörzö Sereg' gála napjain szokott vólt ujjában hordozni. — — *Egri* Püspök *Eszterházi* Károly ö Kegyelmeiségének, egy drága arany pixist. — A' Nemes Testörzö Sereg' All Kapitánnya Gen. B. *Splényi* ö Nagyságának, egy ezüst kardot. — A' Fels. Magyar Kantzelláriánál Referendáriuságot viselő Udvari Tanátsos *Nagy* Josef ö Ngának egy arany pixist.

(Ezen négy nagy Neveknek említését, következendő óhajtásával fejezte bé: „ hogy, ugymond, valamelly külső jegy által is fenn-maraszthassa ezeknél, hólta után a' maga emlékezetét. “)

Hóltig és hiven szeretett Kegyelmes és Kegyes gyászban maradott Grófnéjának a' Házasság kötő Irásban meghatározott özvegyi pénzen kívül, esztendönként 10 ezer forintot; testvér Húgának, Özvegy Gr. *Stahremberg*nének, 's született *Károlyi* Évának 20 ezer forintot; Menyének Gr. *Károlyi* Josef né ö Ngának kész pénzül 12 ezer forintot. — Gr. *Starhemberg*né' Kis Afzonyának hóltig annyit, a' mennyivel esztendönként, születéséhez illendöképpen kijöhet. — Iffjú Gr. *Stokhamm*ernének, született *Hardeg* Gróf Afzszonynak 500 aranyat; ugyan annyit B. *Boltzán*ének is született *Stokhammer* Gróf Afzszonynak. — Két B. *Leeb* Kisafzszonyoknak, esztendönként 100 forintokat.

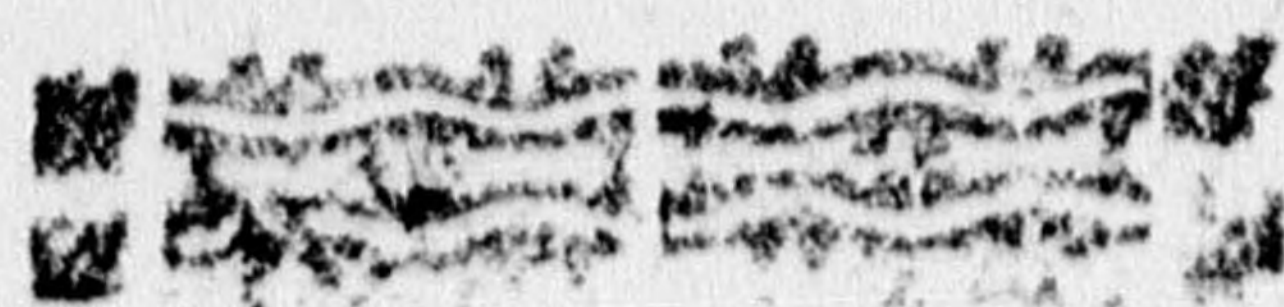

A' meg-hóltt Méltóságnál hajdan Titoknokságot viseltt, most pedig a' Fels. Kir. Helytartó Tanátsnál Titoknok *Nyitray* Urnak 400 aranyat. — Præfektus *Perlaki Somogyi Ferentz* Urnak 5000 forintot. — Titoknok *Schné László* Urnak 5250 forintot. — A' Titoknoki Hivatal' Kantzellistájának, *Lukinits György* Urnak, 100 aranyat. — Az Özvegy Grófné' *Komornyikjának* 500 forintot. — Az első Szakátsnak, ezer forintot.

Hóltig-való esztendei fizetést rendelt a' bódogúltt Méltóság, következő Uraknak is; ugymint: *Józsai János* Urnak nyóltz száz forintot; *Oekonom. Consulens Janits György* Urnak ugyan annyit.

Udvari Kapitány *Mesterházi Imreh* Urnak 400 forintot. *Komornyik* (hajdani nevezet szerint *Tsuhodár*) *Nagy János* Urnak, a' meg maradt öltözete-ken kívül, 400 forintot. — *Geometra Bitthayser* Urnak ezentúl is annyit, a' mennyit az előtt kapott vólt esztendőnként. — *Lovász-Mester Szathmári Mihály* Urnak 300 forintot. — *Szekér-Mester Ökrös Josef* Urnak 300 forintot. — *Kovátsits* Urnak 100 forintot. — Az Iffjú Gróf Ur' hajdani Nevelője, *Ajtatos Oskolabéli Pap* nagy érdemű *T. Henyei* Urnak hóltá' napjáig ki fog járni akkori fizetése, mig az Iffjú Gróf Ur mellett fáradozott. — *Szent Ferentz' Szerzetebéli Pap P. Farkas*, mint meg hitt Lelki Attya eránt azt végezte a' bódogúltt Méltóság, hogy ha a' Jólzágbán marad, illendő tartása legyen hóltig; ha pedig *Klaströmaba* kíván bé menni: két száz forint adódjék esztendőnként a' *Klaström*nak.

Emlékezetre méltó történet ez: Mikor a' fenn említett meg bódogúlt Gróf, a' maga fenn említett Udvari Papját utolsó óráiban magához hivatta vólna, így szólla hozzája: „Én Atyaságodnak sokkal tartozom! mivel kívánnya hogy jutalmaztassam? Erre a' buzgó Lelki Attya *Farkas* ezt felelé: „Nékem Excellentiád semmivel sem tartozik! Én Excellentiádnak nem szolgáltam, és tsak egy lépést

lépést sem tselekedtem kedvére, sőt ellenére. Tudom kinek szolgáltam, 's kiért tselekedtem — atól várom jutalmam! Avagy nem egy Világot megvetett nagy Lelkü Paphoz illő szovaké ezek?? —

Még egy meg-jegyzés. Ezen meg-bóldogúlt Kegyelmes Grófnak minden Udvari Tselédjei többnyire szegény Magyar Nemes ifjak valának; kik a' *Károlyi Libériát* nem azért viselték, hogy hóltig abban maradjanak, hanem ez tsak egy bizonyos grádits foga vala az ő szerentséjeknek. Hány nagy embereket nem számlálunk ma Hazánkban mind a' Hadi, mind a' Polgári életben, kik ezen Libériát viselvén szerentsések lettenek. A' *Kurirnak* -is egy *Báttya* ezen *Libériát* Testörzői Forma-ruhával váltván fel, ezen Kegyelmes Atya szárnya alatt Kapitányi fegyvert visel vala. Bóldog vólt az a' Nemes ifjú, ki a' *Károlyi Antal* Ur ő Excja Udvarát szolgálhatta valaha! Adjon Isten sok ilyen Atyákat!! —

Eger. 1. Nov. — Kedves Kurirrom! — A' mi Városunk Küldöttjei e' héten jelennek-meg különös audentzián ő Felsége előtt. Tudod, azt tartom; mit keresnek ezek a' fáradhatatlan emberek, azoknak nevezem őket, mert Lakos társaiknak bóldogságokért már annyit szenvedtek, és győztek, a' mennyire tsak az emberi szeretet mehet. Szerentsés végét érik házaifői igyekezeteknek nem sokára. Nyomos okaink vagynak azt hinni, hogy *Eger* már bizonyoson a' Királyi Városok közzé fog számláltatni, melly okok közzül sokakat el-hallgatván, ime tsak ezeket emlitem: A' mi Városunk még első *Leopold* alatt sok Privilegiumokkal ajándékozattván-meg, Királyi Város lett, élt szabadságával mind addig, míg a' Török járma alá esvén, elpusztúlt, és ismét a' Mező Városi karrba tétetett. Második *Josef* bóldogúlt Fejedelmünk' Uralkodásának mintegy ötödik esztendejében, feles számú Lakosok folyamodtak ő Felségéhez; kérésekre Királyi Biztosok rendeltettek, kik a' Város' állapotját meg-visgálván, szabadítását munkába vennék. Mil-

lyen

lyen egyenes hazafiúi buzgósággal folyt legyen ez a munka, ki tétzik onnan, hogy Eger a' megholt Fejedelem' parantsolatjára a' F. Udvari Kantzellárianál Királyi Városnak hirdettetett. Eppen ez idő közben történtek Hazánkban a' közönséges változások, és bátor a' most uralkodó Felségtől a' múlt Ország' Gyűlésére hivogató Királyi Levelet-is vett Városunk, mindazáltal szabadulása mind addig függőben van, ugyan tsak Követjeit sem küldhette a' Diétára bizonyos el-halगतni való okokra nézve. Hazánknek sok nagy Emberei részt vevő szemekkel nézik a' mi Városunk mostani állapotját, igyekeznek annak szükséges elő-mozdításán. De lehetetlen-is azt, kíván oly Hazafiaknak, kik világos szemekkel látnak, meg-illetődés nélkül nézni. Eger egy volna a' mi leg-bóldogabb Városaink között, ha keresett tze'llyára léphetne. Számos Lakosai, Szerentsés fekvése, a' mindennel bővelkedő Vidék, bóldoggá tennék azt, ha a' mi-nélkül leg-inkább szükölködik, a' Világosodásnak tsak azon mértékéhez juthatna is, a' melyre már sok Városaink Szerentsésen fel léptek, ha józanon, és az emberi szeretettel meg-egyezöképpen igazgattatna; ha a' helyett, hogy benne a' már is számon fellyül lévő Lelki Atyák napról napra szaparodnak, az emberi bóldogságnak mindenek felett szükséges elő-mozdítására-is gond volna. Tapasztalásom után mondom én, ki Egernek az ő állapottyát szánakozó, de részre hajlást nem esmerő szemekkel visgáltam, hogy némely hitván Falu több meg-elégedett Lakosokat mutatthat, mint ez a' népes Város, melly Lakosinak számát egyedül a' benne uralkodó, és a' Gyülevész népet magához hódító óltsóságnak köszönheti. Tudod Te azt édes Kurirom, 's veled edgyütt az egész Haza, hogy nálunk a' Protestánsoknak meg telepedni nem volt szabad, most talám már szabad, és ha szabad volna, mennyivel szaporodnának a' mi Lakó Társaink! mennyivel szaporodnának Kézi mestereink, 's általok hogyan nevedene a' szorgalmatolság, mellynek most egyedül az

éhel

éhel halás az ingere. Számot sem tartok én erre, Ez idén történt, hogy egy Nevendék Pap, a' ki jövőben a' Püspökségnek dísze fogott volna lenni, és az őt esmerők által fedhetetlen erköltsei mellett a' legnagyobb tudományokban mélyen jártos; azon októl indittatván, hogy a' Város nem fokára Királyi Városá léend, 's kétség kívül minden Vallású Lakosokat fogad magába, a' Keresztényi Türedelemről prédikállott; én nem hallottam Papi beszédjét, de közönségesen úgy ítélnék rólla a' Halgatóji, hogy semmi sem vólt benne a' türedelem ajánlásán kívül ollyas, a' minn fel lehetett volna akadni; 's mi' történt a' dologból? a' Nevendéknek le kellett vetkezni, és három hónapi perének végével ki menni a' Nevelő Házból. Hogy világosodhatna tehát Eger? mitsoda szemekkel néznék vak buzgó Lakosaink más Vallású Ember Társaikat, ha közikbe jönnének? — Az említett Történet nem tsak erre ad feleletet, hanem még arra is, milyen segéd eszközökkel lehessen Ezeret, ezt a' böldegtalan Vároft böldegtítani. Semmi sints is igazabb, mint az, hogy ott' leg szaporább lépésekkel látjuk menni elő a' világozságot, a' hol egyvelgest, minden féle Vallású Lakosok tesznek Társaságot, hogy pedig a' Világozság, mely alatt éppen nem az indifferentismust értem, hanem a' józan Religiót, teheti tsak az embert böldeggá, azt tudja minden, a' ki a' maga szemével is lát. Szükölködik a' nélkül Eger, és fog is mind az ideig, míg Lakosi öszve nem egyvednek olly Ember Társaikkal, kik más kép hisznek mint ők, és úgy azok közt lévén, nem húnnyott szemmel fogják nézni azt, a' mitől olly igen tügg az emberi boldogság, hanem vizsgálódni, gondolkozni is fognak tanulni, ezt bizonyoson vonja maga után a' külömbözö Vallású Lakosokkal való társalkodás. Lehetetlen hogy az illy úton Eger is ki ne bújjon azon véghetetlen sűrű homályból, a' mellyben kinlódik. És tsak ez az egyetlen út Egernek meg világosodására, ha annak egy fél század alatt valamennyire kell menni. Nálunk a' könyvek

vek senkit sem világosíthatnak, mert azokat a' jó lelkű Lakosok gyóntató Atyjaiknak kezeiből veszik, a' *Lyceumbéli* Typografia nyomtatja. Az Egri nép talám Hazánkban a' leg-ánitatosabb, de ne gondold azt édes Kurirom, hogy azért szentek vagyunk, nem koránt sem; nálunk Nymphák annyira vagynak, hogy úton, út félen kaphatsz eleget, és hidd-el, hogy igazat mondok, midőn azt allitom, hogy a' bújaság szinte oly divatjában vagyon, mint Európának a' leg istentelenebb Városiban. Tolvaj, és egyéb féle gaz emberek szinte többen vannak mint másutt. Régi igazság már az, hogy a' kin békák vagyunk nagyobbakat szokott bukni, mint a' ki szabadon jár. Innen származik a' mi Lakosaink' nyomorúlt állapotjoknak egy nevezetes része, mert mi tehetné az embert boldogtalanabbá, mint a' fogoly, és nyughatatlan lelki esméret? De ezekről másszor többet, most még a' *Lyceum* béli Tanúlról valamit, erre Hazám szeretete ösztönöz. A' mi Városunk nem volt bátorságban a' Tanúlról miatt. 1784. midőn a' *Lyceum* éppen el akarna törölni, öt Német Polgárok, és a' Város' éjjeli őrállója majd nem halálosan sebesítették meg az öltve csoportozott Ifjantzok által, a' Katonáság szélvesztette el őket. Elég tételt a' Papi Igazgató nem adhattott, mert annak az aprója sem engedelmeskedett; a' Vármegye vetette magát közbe, rend szerint citáltatta a' bűnöseket még szülött földökről is, mivel sokan el illantottak, 's néhányokat két héti tömlöttzel büntettette. Az idén, a' helyre állott *Lyceum'* első esztendejében, a' Músák Serege dorongokkal, tele kalap kövekkel a' Város Házához gyülekezett, egy része a' Tanáts házba rohant, míg a' másik kívül az Udvaron a' Város Hajdúit tépázta, és egy fogságba esett Músának beftelenítettéséért bolzfú álló képpen elég tételt adadni parantsolt. Mit tett legyen a' Tanáts erre nézve, azt könnyű tudni, én utálok az illy eseteket, és lietek még többet is mondani. Minden napi mulattságok volt az itt lévő *Helicon'* Lakosinak egész éjjeleket kóborlá-

borlásokkal tölteni, magokat egy két Czigány Musikusoktól a' mint az erzenyek engedhette, hegedültetvén a' Várost ölzve jární, pállya futásokban fok betsületes emberek' ablakai alatt meg-állván, káromkodva tántzolni, és kivált némelly tisztesség Leánykák' ablakain bé-kiábálni, azokat nevéken szóllítani, ki-tsúfolni, még a' Templomokban is hajokan fogva húzgálni. Nem bátorkodott azonban senki őket az illy Musákhoz illő foglalatoságaikban háborgatni, vagy meg-inteni, mert annak legkisebb büntetése lett volna az, ha tsak az ablakait találta volna más nap bé-törve. Nem tagadhatom én azt, hogy az illy idétlén fitzkók gyakran büntettek, de mit használt? azt Legénynek nem tartották magok között, a' ki leg-alább harmad napig nem lakta az Oskola tömlöztét. Ezekre 's az ezekhez hasonló gyalázatos tettekre rész szerint az adott okot, hogy több ideje vólt az Iffjuságnak heverni, mint tanulni a' tanulás tárgyainak igen szoros meg-határozatásáért. Azt, a' mit a' Királyi Akadémiában egy Filozofiat tanuló Iffjú esztendeig tanul, Egerben három esztendeig sem tanulhatta, itt a' fok Keddi, Tsötörtöki, Szombati heverő napokon kívül még több heverést engedő privilégiumi is vóltak a' Tanulóknak, mellyek valóban tsalogatták Egerbe - az Iffjuságot, és azért vóltak mindig számosan, igen számosan. Az erköltsre törekedésnek itt ritka példájit láttuk. A' bé-vett erköltsi tudománynak resultatuma az vólt, a' mit már elébb említettem. Szerentsétlen helye vólt ez a' Musáknak, fokan vesztették itt' el azt a' Nemes szemérmét tömlöztet szenvedvén, melly a' meg nem vesztegettetett szivü embereknek egyik esmertető jele. A' ki az Oskolai tömlöztben lételet, pirulás nélkül említheti, az az ollyatén tettek el követésére is elég vakmerő, mellyek betsületét örökösen eltemetik. Itt a' jó izlésnek, ha azt némelly Tanulóknak már a' születés, és atyai nevelés öntötte is, nehéz vólt a' rossz társaságok által meg nem vesztegettetni, pedig az leg inkább nem említheti az embe-

ri Lelket. Betsületes helyeken ritkán jelenhettek-
meg az Ifjak, és ha meg-történt-is az, a' szivesen
való látás hibázott, mert gorombáskodásoktól ki-
ne tartott volna? És így heverni kéntelenítettvén
a' mint már meg-mútattam, a' kortsmákon vóli az
öfzve jövetel, a' társaság, a' hol is a' bor ivás a'
szelid Musákat vadokká tette, és egyenesen a' le-
irt bajnoki tettekre vezette. — Theátrumunk nints,
holott a' Város, népeiségéhez képest egy Jádzó Tár-
saságot minden teher nélkül el-tarthatna. Miért
nints tehát? mert a' Cassinóba, Theatrumba járás
a' Papi-székből véteknek hirdettetett. De vala-
minthogy ez ideig veszedelmes helynek tartottam
Egret a' Tanulókra nézve, szinte ugy élek már most
abban a' tsalhatatlan reménységben, hogy ha Ki-
rályi Várofsá leénd, és az Akadémia a' Királyi
Igazgató kezei által rendbe szedettetik, mindezek
felett böl dog lak-helye lesz a' Músáknak. A'
minek hazafiúi kívánásával rekeszthetem-bé tsak leg-
illendőbbben e' Levelemet, mellyért (ha az én ked-
ves Kurirrom közönségsé teendi, nem tsak én, ha-
nem Városunk nagyobb része is jót áll. Elly böl-
dogúl Hazánk' szereptséjére, mellynek Te vagy ed-
gyik világositó eszköze. Él j, ohajtva kívánnya a'
Te — Tisztelőd. — P. L. M. S.

Egy meg nem nevezett Barátom, Gróf *Balassa* Ur
ő Excelljának a' közelebb költ *Kurirban* meg-ne-
vezett el-égett faluhoz mutatott jó-tételének alkal-
matofságával, — — —

— — — következő
igaz hazafiúi indúlatból szármozott meg jegyzése it
küldötte hozzám.

„ A' *Göttingai* Tudós Társaság néhány eszter-
dökkel ez előtt *Eikemeyernek* azon irását jutalom
pénzel koronázta-meg, mellyben azt kívánta meg-
mutatni *Eikemeyer*, hogy a' leg-nagyobb jó-tétel,
mellyet a' Földes Uraságok el-égett Jobbágyaikhoz
mu-

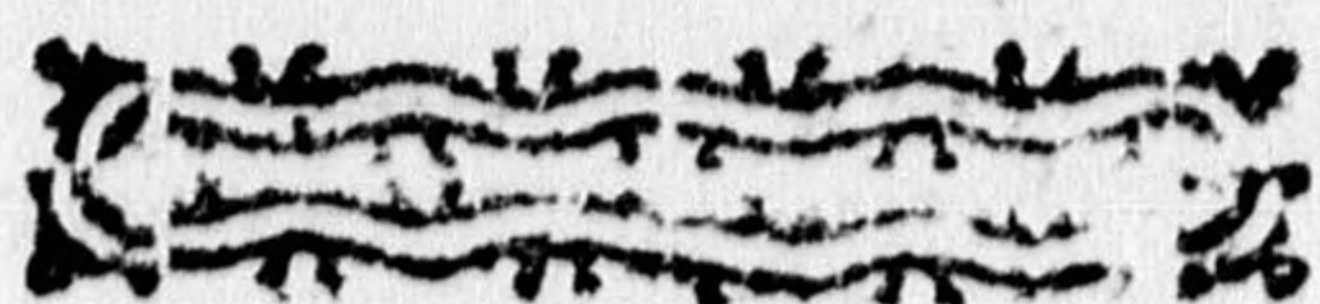

mutathatnak, a' Faluknak régulázása légyen; mivel ezeknek régulázása akkor, midön egy falu felében, vagy egészzen el égett, leg könnyebben véghez vitethetik., — Hogy pedig a' falukat jobb légyen el égések előtt régulázni, világos e' kövekezendő okokra nézve.

1 *ben.* Midön egész, vagy fél falu el ég, akkor a' birtokosok házi portékájakat, ház hijájakat, szénájokat, szalmájokat, és nádjaikat, gyakran ruhájokat, gabonájokat, szalonnájokat, zsirjokat, marhájakat, edénnyeket és majorságjaikat káré vallyak, mellyeket többnyire a' tűz és füst szokott megemészteni. Sőt, a' mi még terhesebb, el vész az embernek elme béli nyugodalma egészzen, semmi próbához kedve nintsen, és az égés után gyakran koldulúsá válik sok, a' ki az előtt tehetős gazda ember yólt. — Ellenben a' faluknak az égés előtt való régulázása alkalmatosságával, a' gazda ember minden vagyonnyait haszonra fordithatja, 's ezen régulázás által magát és másokat az égésekből származó inségek ellen bátorságossá teheti. És ezen bátorságossá való tétel vólna már az a' leg-nagyobb jó tselekedet a' Jobbágyokra nézve, melly szerint az égés által okozódni szokott pusztulást el-kerülhetnék.

2 *szor.* Midön egy falu el-ég, igen sokan vésznek, az Országban kolduló Levelekkel való széllyel kordorgásra alkalmatosságot, ez által el-szoknak a' munkától, korhelkedni, részegeskedni, kényeret koldulással enni tanulnak, meg veztegetődnek, és mint rongyos kóborlók haza jövén, soha többé magokat elő nem vészik. — A' Faluknak az ő el égések előtt való régulázása ellenben a' falusi embert az otthon maradásra, 's. magának és hozzá tartozóinak betsülettel való táplálására serkenti és ingerli.

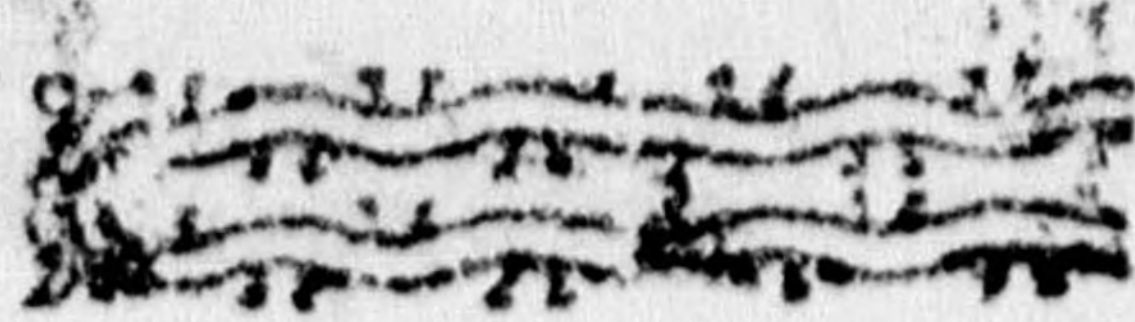
3 *szor.* Midön egy egész vagy fél falu el-ég, nintsen a' szegény nyomorúlt el-égetteknek idejek azt várni, hogy a' Földes Ur, vagy az ő, a' dollog-

loghoz értő vagy nem értő, következésképpen ezen dolgot kedvellő vagy attól irtódzó Tisztviseli, vagy más valami Pátriota, a' falunak regulázását javasollya, ezen javasolás még az után gondolóra vétetődjék, és helybe hagyattalsék, a' helynek környülállásaihoz alkalmaztalsék, ki-dolgoztalsék, és a' lakosokkal közöltetsék; hanem kénytelenitnek ezen elégett emberek nyakra före építeni. Mi ér pedig nyakra före liette építeni? Nem a' régi rendeletlenség helyett való ujj rendeltenség e' ez? — Azégés előtt vagyon regulázás alkalmatosságával ellenben, elég idő való a' helység minden környülállásainak megfontolására, és halzonra való fordítására, az egész regulázáshoz minden hebehurgyaság nélkül való fogásra, és tökéletességre való vitelére.

4 szer. Ha egy egész vagy fél falu elég, edgyik égett ember nem segítheti a' másikat, nem fogadhattya szállására; az építéshez kívántató dolgok iszonyú drágák, mivel egyfersmind lokaktól kerestetnek, nem szereztethetvén meg annak idejében; és minthogy illy lok elég házoknak egyfersmind való építésekre meg kívántató mester embereket falun tanálni igen nehéz, tehát a' munka is igen roszszul megyen véghez. — A' faluknak égés előtt való regulázásában pedig ezen nehézségek közül egyiknek is helye nintsen. Ekkor egyik ujj utza a' másik után rendre épittetik, a' szükséges dolgok magok idejekben szereztetnek, és a' mester emberek, nyakra före futva dolgozni nem kénytelenit-
etnek.

5 szer. Midön a' falu félig vagy egészen elégett, az házi gazdák gyakran az időnek alkalmatlansága miatt p. o. télben igen nyomorúltul épittetni, 's. nyáron által, a' mit az előbbeni télen épittetnek volt, le rontani, sőt nyáron által is, vagy csak tél-tul építeni, vagy pedig nyári munkájo-
kat el mulatni kénytelenit-
etnek. De a' faluknak az égés előtt való reguláztatások mellett, semmi e' féle nehézségek magokat elő nem adják.

6. szor. Az olyan faluknak, mellyeknek tsak egy része égett el, tsak egy része is réguláztatik, nem az egész falu; melly égtelen forma nélkül valóság pedig ez! Itt a' szép rend gyönyörködteti a' szemeket, amott a' régi *Chaos* irtoztattya. Az égés előtt való réguláztatás által pedig az egész falu széppé és jóvá formáltatik.

Végezetre, hogy a' Magyar Hazsiaknak figyelmettségét egy olyan tanács adásra fordithassam, mellynek valóságra való vitelétől Millio munkás falusi embereknek, következésképpen egész Státusoknak szerentséjek vagyon fel-függesztetve, a' fellyebb említett *Eikemeyer* irásának 4 első Periodusait hozom bé-rekelztésül elő.

„ A' falusi emberek ritkán vagynak annyira megvilágosodva, hogy azokat az eszközöket, mellyek az ő boldogságaikat előmozdításnak, ismerhetnék. Az olyan Státusok, mellyek azon igyekeznek, hogy nékik ezen eszközöket kezekbe adhassák, és őket ezeknek véghezvitelére segéllik, bé-töltötték ezen állapotu emberekhez tartozó háládatos kötelefségeket, kik az embereknek több részét, a' leg-elsőbb szükséges dolgokkal bé-töltik, melly által egyszersmind tulajdon szerentséjeket is előmozdíttyák. Némely Nemzeteknek rég hogy vóltanak olyan építő mestereik, kik a' pompás épületekre útasítást adtanak, minék előtte tsak valakinek a' falusi embernek kajbája észébe is jutott volna: olly erősen halylandók vagyunk mi a' pompásnak, a' szükséges elejébe való vételére. Tsak most a' mi időnkben kezdettenek olyan Pátrioták lenni, kik ezen dolgot a' magok megfontolására méltónak itélték. „